

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІОЛОГІЧНИЙ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТА ПРИКЛАДНОЇ ЕКОЛОГІЇ І ЗООЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан біологічного факультету

Л.О. Омелянчик Л.О. Омелянчик

» вересня 2023 р.

СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки магістра

очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності 101 Екологія

освітньо-професійна програма Екологія та охорона навколишнього середовища

Укладач **Воронова Н.В. к.б.н., доцент, доцент кафедри загальної та прикладної екології і зоології**

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри загальної та
прикладної екології і зоології

Протокол № 1 від "28" 08 2023 р.
Завідувач кафедри загальної та прикладної
екології і зоології

О.Ф. Рильський
О.Ф. Рильський

Ухвалено науково-методичною радою
біологічного факультету

Протокол № 1 від "31" 08 2023 р.
Голова науково-методичної ради
біологічного факультету

Н.М. Притула
Н.М. Притула

Погоджено
Гарант освітньої програми

Н.В. Воронова
Н.В. Воронова

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни
		очна (денна) форма здобуття освіти
Галузь знань 10 <u>Природничі науки</u>	Кількість кредитів – 5	Обов'язкові компоненти освітньої (освітньо-професійної) програми
		Цикл професійної підготовки спеціальності
Спеціальність 101 Екологія	Загальна кількість годин – 150	Семестр:
		2-й
Освітньо-професійна програма <u>Екологія та охорона навколишнього середовища</u>	Змістових модулів – 8	Лекції
		24 год.
Рівень вищої освіти: магістерський	Кількість поточних контрольних заходів – 10	Практичні
		24 год.
		Самостійна робота
		102 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Стратегія сталого розвитку» є засвоєння теоретико-методологічних основ з проблем взаємодії людини і навколишнього середовища та набуття практичних навичок та вмінь необхідних для прийняття рішень у подальшій професійній діяльності відповідно до принципів сталого розвитку.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Стратегія сталого розвитку» є отримання компетенцій, які дозволять оволодіти інформацію про сутність та основні поняття та принципи стратегії збалансованого (сталого) розвитку суспільства, поняття біосфери як динамічної системи та основні відомості про глобальні екологічні проблеми людства – ресурси і розвиток, оволодіти практичними навичками про оцінку антропогенного впливу на біосферу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен набути таких практичних результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
<p>КК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов та вимог.</p> <p>К1. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>К2. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>К3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>К4. Здатність розробляти та управляти проектами.</p>	<p>Наочні методи (схеми, моделі, Google Keep, Canva). Використання інтерактивних дошок: Padlet, Trello. Словесні методи (презентації, пояснення, робота з підручниками, обговорення відео). Практичні методи (творчі завдання, кейси, симуляції Labster, розробка індивідуальних проєктів та резюме). Логічні методи (індуктивні, дедуктивні, створення проблемної ситуації). Проблемно-пошукові методи (репродуктивні). Метод формування пізнавального інтересу (навчальна дискусія, створення цікавих ситуацій, кейсів).</p>
<p>СК1. Обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.</p> <p>СК2. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем.</p> <p>СК9. Здатність самостійно розробляти екологічні проєкти шляхом творчого застосування існуючих та генерування нових ідей.</p> <p>СК10. Здатність оцінювати рівень негативного впливу природних та антропогенних факторів екологічної небезпеки на довкілля та людину.</p>	<p>Дослідницький. Медіаграмотність. Фактчекінг. Практичні роботи, дослід, індивідуальна домашня робота</p>
<p>ПР01. Знати та розуміти фундаментальні і прикладні аспекти наук про довкілля.</p> <p>ПР02. Уміти використовувати концептуальні екологічні закономірності у професійній діяльності.</p> <p>ПР03. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції природознавства, сталого розвитку і методології наукового пізнання.</p> <p>ПР04. Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проєктів в умовах суперечливих вимог.</p> <p>ПР14. Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.</p> <p>ПР16. Вибирати оптимальну стратегію господарювання та/або природокористування в залежності від екологічних умов.</p> <p>ПР20. Володіти основами еколога-інженерного проектування та еколога-експертної оцінки впливу на довкілля.</p>	<p>Наочні методи (схеми, моделі, Google Keep, Canva). Використання інтерактивних дошок: Padlet, Trello. Словесні методи (презентації, пояснення, робота з підручниками, обговорення відео). Практичні методи (творчі завдання, кейси, симуляції Labster, розробка індивідуальних проєктів та резюме). Логічні методи (індуктивні, дедуктивні, створення проблемної ситуації). Проблемно-пошукові методи (репродуктивні). Метод формування пізнавального інтересу (навчальна дискусія, створення цікавих ситуацій, кейсів).</p> <p>Методи контролю і самоконтролю (усний, письмовий, програмований, практичний). Контрольні заходи: теоретичне та практичне тестування за змістовим модулем (Moodle), виконання симуляцій в Labster, оцінка проєктів в</p>

Наочні методи (схеми, моделі, Google Keep, Canva). Використання інтерактивних дошок: Padlet, Trello. Словесні методи (презентації, пояснення, робота з підручниками, обговорення відео). Практичні методи (творчі завдання, кейси, симуляції Labster, розробка індивідуальних проєктів та резюме). Логічні методи (індуктивні, дедуктивні, створення проблемної ситуації). Проблемно-пошукові методи (репродуктивні). Метод формування пізнавального інтересу (навчальна дискусія, створення цікавих ситуацій, кейсів).

1. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні поняття і визначення сталого розвитку

Тема 1. Основні поняття і визначення сталого розвитку

Визначення сталого розвитку. Історія формування концепції сталого розвитку. Принципи сталого розвитку. Шляхи розв'язання проблем переходу до сталого розвитку.

Змістовий модуль 2. Міжнародні документи щодо сталого розвитку

Тема 2-3. Міжнародні документи щодо сталого розвитку

Роль ООН у визначенні засад сталого розвитку. Хронологія прийняття міжнародних документів. Міжнародні та національні законодавчо-правові засади переходу суспільства до стійкого розвитку. Основні документи зі сталого розвитку. Головні матеріали Конференції ООН в Ріо-де-Жанейро. Декларація і Цілі розвитку тисячоліття.

Змістовий модуль 3. Індикатори сталого розвитку

Тема 4. Індикатори сталого розвитку

Загальні підходи до визначення індикаторів сталого розвитку. Загальна методологія визначення індикаторів сталого розвитку, система глобальних вимірів сталого розвитку. Яндекс людського розвитку. Показник реального прогресу. Індекс живої планети. Індекс екологічної сталості. Індекс екологічного виконання. Індекс щасливої планети.

Змістовий модуль 4. Альтернативні стратегії сталого розвитку

Тема 5-6. Альтернативні стратегії сталого розвитку

Поняття ноосфери і шляхи розвитку людства. Теорія біотичної регуляції і стабілізації довкілля. Створення штучної біосфери. Екологізація виробництва. Симбіотичні шляхи розвитку. Екологічний розвиток. Концепція коеволуції. Еко-соціальна ринкова економіка.

Змістовий модуль 5. Економічне зростання і сталий розвиток

Тема 7. Економічне зростання і сталий розвиток

Економічний розвиток та економічне зростання. Фактори економічного зростання і сталий розвиток. Економічні, соціальні і моральні аспекти виробництва і споживання.

Змістовий модуль 6. Концепція і складові переходу України до сталого розвитку

Тема 8-9. Концепція і складові переходу України до сталого розвитку

Мета та принципи сталого розвитку України. Стратегічні цілі розвитку. Практичні завдання для досягнення цілей розвитку. Українські проблеми на шляху до стійкого розвитку. Міжнародні та внутрішні чинники. Проблеми економічного зростання. Індикатори прогресу.

Змістовий модуль 7. Особливості формування локальних і регіональних стратегій сталого розвитку.

Тема 10. Особливості формування локальних і регіональних стратегій сталого розвитку.

Особливості формування стратегій місцевого сталого розвитку і місцевого плану дій з охорони довкілля. Моделювання і прогнозування сценаріїв при розробці стратегій сталого розвитку і місцевих планів дій. Управлінські механізми забезпечення еколого-соціально-економічно збалансованого розвитку.

Змістовий модуль 8. Екологічна етика і освіта для сталого розвитку.

Тема 11-12. Екологічна етика і освіта для сталого розвитку.

Основні принципи екологічної етики. Особливості формування концепції екологічної освіти. Принципи освіти для сталого розвитку. Впровадження стратегії сталого розвитку у сфері освіти.

2. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години						Самостійна робота, год		Система накопичення балів			
		Усього годин		Лекції, год		Практичні заняття, год				Т б	Пр. б	усього	
		д	з	д	з	д	з.						
1	2	3		4	5	6	7	8	9	10	11	12	
		д	з										
1	15	6	2	3	1	3	1	9	13		5	5	
2	15	6	2	3	1	3	1	9	13		5	5	
3	15	6	2	3	1	3	1	9	13		5	5	
4	15	6	2	3	1	3	1	9	13	10	5	15	
5	15	6	1	3	1	3		9	14		5	5	
6	15	6	2	3	1	3	1	9	13		5	5	
7	15	6	1	3	1	3		9	14		5	5	
8	15	6	2	3	1	3	1	9	13	10	5	15	
Усього за змістові модулі	120	48	14	24	8	24	6	72	106	20	40	60	
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30							30	30			40	
Загалом		150									100		

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	Основні поняття і визначення сталого розвитку	3	1
2	Міжнародні документи щодо сталого розвитку	3	1
3	Індикатори сталого розвитку	3	1
4	Альтернативні стратегії сталого розвитку	3	1
5	Економічне зростання і сталий розвиток	3	1
6	Концепція і складові переходу України до сталого розвитку	3	1
7	Особливості формування локальних і регіональних стратегій сталого розвитку	3	1
8	Екологічна етика і освіта для сталого розвитку	3	1
Разом		24	8

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Теоретичні засади сталого розвитку. Основні поняття і визначення сталого розвитку	3	2
2	Міжнародні та національні законодавчо-правові засади переходу суспільства до стійкого розвитку	3	
3	Індикатори сталого розвитку	3	
4	Альтернативні стратегії розвитку людства	3	2
5	Економічне зростання і сталий розвиток	3	
6	Концепція і складові переходу України до сталого розвитку	3	2
7	Особливості формування стратегій місцевого сталого розвитку і місцевого плану дій з охорони довкілля	3	
8	Екологічна етика і освіта для сталого розвитку	3	
Разом		24	6

7. Види і зміст поточних контрольних заходів *

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Практична робота 1 Теоретичні засади сталого розвитку. Основні поняття і визначення сталого розвитку	Вимоги до виконання та оформлення: https://moodle.znu.edu.ua/mod/assign/view.php?id=300503	Виконання практичної роботи максимально оцінюється в 5 балів. 4-5 бали – робота виконана та захищена вчасно і якісно. Здобувач освіти повно та вірно здатен проаналізувати та узагальнити отриманий результат. При виконанні практичної роботи було дотримано всіх вимог, передбачених програмою курсу. 2-3 бали - при виконанні роботи здобувач освіти виконує роботу за зразком з помилками; робить висновки, але не розуміє достатньою мірою мету роботи. 1 бал – робота виконана на 30-50%, висновки невірно сформульовані, захищена невчасно	5
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	1			5

2	Практична робота 2 Міжнародні та національні законодавчо-правові засади переходу суспільства до стійкого розвитку	Вимоги до виконання та оформлення: https://moodle.znu.edu.ua/mod/assign/view.php?id=300504	Виконання практичної роботи максимально оцінюється в 5 балів. 4-5 бали – робота виконана та захищена вчасно і якісно. Здобувач освіти повно та вірно здатен проаналізувати та узагальнити отриманий результат. При виконанні практичної роботи було дотримано всіх вимог, передбачених програмою курсу. 2-3 бали - при виконанні роботи здобувач освіти виконує роботу за зразком з помилками; робить висновки, але не розуміє достатньою мірою мету роботи. 1 бал – робота виконана на 30-50%, висновки невірно сформульовані, захищена невчасно	5
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	1			5
3	Практична робота 3 Індикатори сталого розвитку	Вимоги до виконання та оформлення: https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=325260	Виконання практичної роботи максимально оцінюється в 5 балів. 4-5 бали – робота виконана та захищена вчасно і якісно. Здобувач освіти повно та вірно здатен проаналізувати та узагальнити отриманий результат. При виконанні практичної роботи було дотримано всіх вимог, передбачених програмою курсу. 2-3 бали - при виконанні роботи здобувач освіти виконує роботу за зразком з помилками; робить висновки, але не розуміє достатньою мірою мету роботи. 1 бал – робота виконана на 30-50%, висновки невірно сформульовані, захищена невчасно	5
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	1			5
4	Тестування	В системі Moodle.znu. Дозволено 2 спроби, з яких обирається кращий результат.	10 тестових завдань – кожна правильна відповідь – 1 бал	10

	Практична робота 4 Альтернативні стратегії розвитку людства	Вимоги до виконання та оформлення: https://moodle.znu.edu.ua/mod/assign/view.php?id=300506	Виконання практичної роботи максимально оцінюється в 5 балів. 4-5 бали – робота виконана та захищена вчасно і якісно. Здобувач освіти повно та вірно здатен проаналізувати та узагальнити отриманий результат. При виконанні практичної роботи було дотримано всіх вимог, передбачених програмою курсу. 2-3 бали - при виконанні роботи здобувач освіти виконує роботу за зразком з помилками; робить висновки, але не розуміє достатньою мірою мету роботи. 1 бал – робота виконана на 30-50%, висновки невірно сформульовані, захищена невчасно	5
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			15
1	Практична робота 5 Економічне зростання і сталий розвиток	Вимоги до виконання та оформлення: https://moodle.znu.edu.ua/mod/assign/view.php?id=300506	Виконання практичної роботи максимально оцінюється в 5 балів. 4-5 бали – робота виконана та захищена вчасно і якісно. Здобувач освіти повно та вірно здатен проаналізувати та узагальнити отриманий результат. При виконанні практичної роботи було дотримано всіх вимог, передбачених програмою курсу. 2-3 бали - при виконанні роботи здобувач освіти виконує роботу за зразком з помилками; робить висновки, але не розуміє достатньою мірою мету роботи. 1 бал – робота виконана на 30-50%, висновки невірно сформульовані, захищена невчасно	5
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	1			5

2	Практична робота 6 Концепція і складові переходу України до сталого розвитку	Вимоги до виконання та оформлення: https://moodle.znu.edu.ua/mod/assign/view.php?id=300506	Виконання практичної роботи максимально оцінюється в 5 балів. 4-5 бали – робота виконана та захищена вчасно і якісно. Здобувач освіти повно та вірно здатен проаналізувати та узагальнити отриманий результат. При виконанні практичної роботи було дотримано всіх вимог, передбачених програмою курсу. 2-3 бали - при виконанні роботи здобувач освіти виконує роботу за зразком з помилками; робить висновки, але не розуміє достатньою мірою мету роботи. 1 бал – робота виконана на 30-50%, висновки невірно сформульовані, захищена невчасно	5
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	1			5
3	Практична робота 7 Особливості формування стратегій місцевого сталого розвитку і місцевого плану дій з охорони довкілля	Вимоги до виконання та оформлення: https://moodle.znu.edu.ua/mod/assign/view.php?id=300506	Виконання практичної роботи максимально оцінюється в 5 балів. 4-5 бали – робота виконана та захищена вчасно і якісно. Здобувач освіти повно та вірно здатен проаналізувати та узагальнити отриманий результат. При виконанні практичної роботи було дотримано всіх вимог, передбачених програмою курсу. 2-3 бали - при виконанні роботи здобувач освіти виконує роботу за зразком з помилками; робить висновки, але не розуміє достатньою мірою мету роботи. 1 бал – робота виконана на 30-50%, висновки невірно сформульовані, захищена невчасно	5
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	1			5

4	Тестування	В системі Moodle.znu. Дозволено 2 спроби, з яких обирається кращий результат.	10 тестових завдань – кожна правильна відповідь – 1 бал	10
	Практична робота 8 Екологічна етика і освіта для сталого розвитку	Вимоги до виконання та оформлення: https://moodle.znu.edu.ua/mod/assign/view.php?id=300506	Виконання практичної роботи максимально оцінюється в 5 балів. 4-5 бали – робота виконана та захищена вчасно і якісно. Здобувач освіти повно та вірно здатен проаналізувати та узагальнити отриманий результат. При виконанні практичної роботи було дотримано всіх вимог, передбачених програмою курсу. 2-3 бали - при виконанні роботи здобувач освіти виконує роботу за зразком з помилками; робить висновки, але не розуміє достатньою мірою мету роботи. 1 бал – робота виконана на 30-50%, висновки невірно сформульовані, захищена невчасно	5
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			15

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Тестування у системі СЕЗН ЗНУ	<p>Питання для підготовки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення терміну “сталий розвиток” і аналіз його змісту. 2. Стратегічна мета та завдання, складові стратегії сталого розвитку. 3. Головні принципи стратегії сталого розвитку. 4. Принцип самообмеження в концепції сталого розвитку суспільства. 5. Фактори ризику для стратегії сталого розвитку. 6. Основні проблеми переходу до сталого розвитку. 7. Основні розбалансовуючі фактори соціальної системи. 8. Напрями розв’язання проблем переходу до сталого розвитку. Консервативний і прогресивний підходи. 9. Головні міжнародні документи з проблем сталого розвитку. 10. Конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992 р.). 11. Головні матеріали Конференції ООН в Ріо-де-Жанейро 12. Саміт тисячоліття (2000 р.). Декларація і цілі розвитку тисячоліття. 13. Світовий саміт зі сталого розвитку в Йоганнесбурзі (2002 р.). 14. Саміт ООН з питань Цілей розвитку тисячоліття (2010 р.). 15. Загальні підходи до визначення індикаторів сталого розвитку. 16. Категорії міжнародних індикаторів сталого розвитку. 17. Категорії індикаторів сталого розвитку національного рівня. 	20 тестових завдань – кожна правильна відповідь - 1 бал	20

		<p>18. Агреговані індикатори сталого розвитку.</p> <p>19. Індекс розвитку людського потенціалу. Методика розрахунку індексу.</p> <p>20. Індекс людського розвитку. Недоліки індексу.</p> <p>21. Індекс споживання первинної продукції біоти.</p> <p>22. Показник реального прогресу.</p> <p>23. Екологічний слід.</p> <p>24. Індекс живої планети.</p> <p>25. Індекс щасливої планети.</p> <p>26. Індикатори ефективного використання всіх видів ресурсів.</p> <p>27. Альтернативні стратегії розвитку людства.</p> <p>28. Поняття ноосфера і шляхи розвитку людства.</p> <p>29. Основні положення теорії біотичної регуляції і стабілізації довкілля.</p> <p>30. Екологізація виробництва.</p> <p>31. Симбіотичний шлях розвитку людства.</p> <p>32. Основні принципи екологічного шляху розвитку.</p> <p>33. Концепція коеволюції М.М. Моїсеєва.</p> <p>34. Економічний розвиток і економічне зростання, їхні критерії.</p> <p>35. Класичні і новітні фактори економічного зростання.</p> <p>36. Сутність «слабкої» і «сильної стійкості».</p> <p>37. Сутність концепції «критичного природного капіталу».</p> <p>38. Основні проблеми економічного та соціального розвитку України.</p> <p>39. Цілі розвитку тисячоліття та Україна.</p> <p>40. Стан економічного розвитку України на даному етапі.</p> <p>41. Національні особливості переходу України до сталого розвитку</p> <p>42. Основні завдання в економічній сфері при переході до сталого розвитку.</p> <p>43. Індикатори сталого розвитку України.</p>		
--	--	--	--	--

		<p>44. Індекси, категорії політики, індикатори та показники економічного виміру сталого розвитку в Україні.</p> <p>45. Категорії політики, індикатори та показники екологічного виміру сталого розвитку в Україні.</p> <p>46. Категорії політики, індикатори та показники соціального виміру сталого розвитку в Україні.</p> <p>47. Особливості формування концепції екологічної освіти України.</p> <p>48. Принципи, державна політика в галузі екологічної освіти.</p> <p>49. Принципи та підходи до освіти для сталого розвитку.</p> <p>50. Етапи впровадження стратегії сталого розвитку у сфері освіти.</p>		
	<p>Виконання індивідуального дослідницького завдання</p>	<p>Індивідуальні домашні завдання виконуються у вигляді есе з презентацією, за загальноприйнятими у ЗНУ вимогами до оформлення. Обсяг есе повинен складати 20-30 стор., обсяг презентації 10-15 слайдів. Студент виконує есе та презентацію за обраною тематикою (у студентів однієї академічної групи теми ІДЗ не можуть повторюватися):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Глобалізація як феномен суспільного розвитку. Роль глобалізації у сучасному світі. 2. Сталий розвиток суспільства: глобальний, регіональний, національний та місцевий аспекти. 3. Особливості сталого розвитку розвинених країн та країн, що розвиваються. 4. Роль науково-технологічного фактора у забезпеченні сталого розвитку. 5. Порівняння техногенної (традиційної) концепції економічного розвитку з концепцією сталого розвитку. 6. Порівняння систем індикаторів сталого розвитку 1996 р. та 2007 р. 	<p>Результати виконання студентом індивідуального практичного завдання оцінюється за такою шкалою: Вступ (1 бал): формулювання необхідності зазначених знань для формування компетентностей, передбачених цією навчальною дисципліною. Основна частина (1-10 балів): повнота розкриття питання (1-2 бали); опрацювання сучасних наукових інформаційних джерел (1-4 бали); цілісність, систематичність, логічна послідовність викладу (1-4 бали). Висновки (1-2 бали): уміння формулювати власне ставлення до проблеми, робити аргументовані висновки.</p>	<p>20</p>

		<p>7. Аналіз змін в економічних показниках сталого розвитку, що пропонуються ООН.</p> <p>8. Аналіз змін в екологічних показниках сталого розвитку, що пропонуються ООН.</p> <p>9. Порівняння систем показників сталого розвитку, що пропонуються ООН та ЄС.</p> <p>10. Екологічна складова сталого розвитку суспільства.</p> <p>11. Актуальність екологічно збалансованого розвитку у сучасній Україні.</p> <p>12. Негативні для довкілля наслідки існуючої моделі розвитку України.</p> <p>13. Основні екологічні проблеми сучасного світу.</p> <p>14. Значення людського розвитку як складової сталого розвитку суспільства.</p> <p>15. Доповіді ООН з людського розвитку як інструмент моніторингу досягнення глобальних Цілей Розвитку Тисячоліття.</p> <p>16. Цілі Розвитку Тисячоліття для України: стан виконання та перспективи.</p> <p>17. Динаміка зростання чисельності населення та обсягів ВВП у світі.</p> <p>18. Тенденції народжуваності і смертності у сучасному світі.</p> <p>19. Бідність у сучасному світі та шляхи її викорінення.</p> <p>20. Шляхи подолання соціальної нерівності у глобалізованому світі.</p> <p>21. Освіта як складова людського розвитку: проблема ефективності та напрями реформування.</p> <p>22. Гендерні проблеми: витоки та сучасний стан.</p> <p>23. Причини виникнення гострих розбіжностей інтересів різних країн, спільнот, корпорацій, верств населення щодо сталого розвитку.</p> <p>24. Національні інтереси і сталий розвиток.</p> <p>25. Протиріччя між економічно розвиненими країнами та країнами, що розвиваються.</p>	<p>Акуратність оформлення письмової роботи (1 бал).</p> <p>Підготовка комп'ютерної презентації (1-6 бали). Уміння користуватися Інтернет ресурсом (1-2 бали); підбір і логічне розміщення графічних і фотозображень (1-2 бали); слайд-шоу (близько 10 слайдів) (1-2 бали).</p> <p>Загальна оцінка визначається як сума балів, отриманих студентом за кожним пунктом. Виконання індивідуального завдання оцінюється 0-20 балів.</p>	
--	--	---	--	--

		<p>26. Розвиток конкуренції між надвеликими регіональними ринками.</p> <p>27. Особливості протиріччя між національними державами і ТНК.</p> <p>28. Роль громадських неурядових організацій національного та міжнародного рівня у реалізації групових інтересів.</p> <p>29. Громада, влада, бізнес: роль соціального партнерства у збалансованому розвитку на місцевому рівні.</p> <p>30. Роль місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у реалізації сталого розвитку за участі громад.</p> <p>31. Відповідність моделі економіки України принципам сталому розвитку.</p> <p>32. Виконання Цілей розвитку тисячоліття в світі та Україні.</p> <p>33. Особливості переходу України на шлях сталого розвитку у порівнянні з розвиненими країнами.</p> <p>34. Відмінності систем індексів сталого розвитку, запропонованих Комісією зі сталого розвитку, та системи індексів, що використовується в Україні.</p> <p>35. Порівняння різних регіонів України за рівнем сталого розвитку.</p> <p>36. Обґрунтування першочергових завдань на шляху переходу України до сталого розвитку.</p>		
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна :

1. Боголюбов В.М., Прилипко В.А. Стратегія сталого розвитку: навчальний посібник. Херсон: Олді-плюс, 2019. 322 с.
2. Зберовський О.В. Стратегія сталого розвитку людства: конспект лекцій. Дніпродзержинськ: Вид-во ДДГУ, 2021. 75 с.
3. Коржнев М.М. Природно-ресурсні основи сталого розвитку: підручник. Київ: Вид-во КНУ. 2020. 270 с.
4. Основи стійкого розвитку: навчальний посібник / За заг. ред. проф. Л.Г. Мельника. Суми: Університетська книга, 2019. 654 с.

Додаткова :

1. Еколого-економічні засади сталого місцевого розвитку. Правове регулювання забезпечення екологічної безпеки сталого місцевого розвитку. К.Є. Воронов Н.В. Воронова. *Сталий людський розвиток місцевих громад*. Київ : Місцевий розвиток, орієнтований на громаду. Т.1, 2015 С. 284-302.
2. Toward creating an environment of cooperation between water, energy, and food stakeholders in San Antonio B Daher, B Hannibal, KE Portney, RH Mohtar Science of The Total Environment 651, 2019. P. 2913-2926.
3. Werbach, Adam. "Strategy for sustainability." *Strategic Direction* 27.10 (2011). *Strategic Direction*, Vol. 27 No. 10. DOI: <https://doi.org/10.1108/sd.2011.05627jaa.013>
4. Зберовський О.В. Стратегія сталого розвитку людства: конспект лекцій / О.В. Зберовський. Дніпродзержинськ: Вид-во ДДГУ, 2013. 75 с.
5. Екологічне управління: підручник / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський [та ін.]. Київ : Либідь, 2004. 432 с.
6. Базілевич В. Національна екологічна політика України: оцінка і стратегія розвитку : документ підготовлено в рамках проекту ПРОО/ГЕФ «Оцінка національного потенціалу в сфері глобального екологічного управління в Україні». Київ : ПРООН Україна, 2007.
7. Декларація та план виконання рішень Всесвітньої зустрічі на вищому рівні зі сталого розвитку 26 серпня – 4 вересня 2002 р. в Йоганнесбурзі. Київ: ПРООН в Україні. Муніципальна програма врядування і сталого розвитку України. 2004. 73 с.
8. Дорогунцов С.І. Сталий розвиток і безпека: аспекти сполучення. Київ : Тов. «Знання» України, 2002.
9. Карамушка В.І. Екологічна збалансованість стратегічних ініціатив і проектів (Інтегрування довкільних аспектів у стратегічне планування та проектну діяльність) : практ. посіб. / за ред. В. Кучинського. Київ : К.І.С., 2012. 138 с.
10. Карпінський Б.А. Сталий розвиток економіки: узагальнена модель : монографія. Львів : Логос, 2005.
11. Коржнев М.М. Природно-ресурсні основи сталого розвитку. Київ: Вид. КНУ. 2001. 270 с.
12. Карпінський Б.А. Продуктивність і сталий розвиток економіки : монографія. Львів : Логос, 2004.
13. Лепський М.А. Сталий розвиток суспільства: Запорізький регіональний досвід: монографія. Запоріжжя: КСК-Альянс, 2014. 199 с.
14. Національне буття серед екологічних реалій / М.М. Кисельов, Ф.М. Канак. Київ : Тандем, 2000. 320 с.
15. Планування місцевого сталого розвитку. Посібник з формулювання стратегії сталого місцевого розвитку. Київ : ПРООН, МПВСР, 2005. 65 с.
16. Програма дій “Порядок денний на ХХІ століття” / Переклад з англійської: ВГО “Україна. Порядок денний на ХХІ століття”. Київ : Інтелсфера, 2000. 360 с.

17. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004 – 2015 роки) «Шляхом Європейської інтеграції» / Гальчинський А.С., Геєць В.М. [та ін.] / Нац. ін-т стратег. дослідж., Ін-т екон. прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європ. інтегр. України. Київ : 2015. 416 с.
18. Стратегічні напрями переходу України на засади сталого розвитку в контексті її інтеграції до Європейського співтовариства. Київ : Салютіс, 2005.
19. Україна на порозі XXI століття: уроки реформ та стратегія розвитку : матеріали наукової конференції. Київ : НТУУ КПІ, 2001.

Інформаційні джерела:

1. Лисенко І.М. Територіальна громада в системі громадянського суспільства. URL: <http://www.nbu.gov.ua/portal/>
2. ВИСНОВОК на проект Закону України "Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року" URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/XH6YF00A>
3. Стратегія сталого розвитку: можливості і проблеми запровадження в Україні URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2013-12/StalyRozvytok2014-8870e.pdf>
4. Сайт сталий розвиток України URL: <http://www.sd4ua.org/golovni-temi-stalogo-rozvitku/>
5. Сайт Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку. URL: <http://wdc.org.ua/uk>
6. Офіційний сайт ООН. URL: <http://www.un.org>.
7. Indicators of Sustainable Development: Guidelines and Methodologies. Third Edition. Social Affairs Economic & United Nations. October 2007. URL: <http://www.un.org/esa/sustdev/natlinfo/indicators/guidelines.pdf>.
8. Офіційний сайт Міжнародної організації праці. URL: <http://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm>.
9. Офіційний сайт Держкомстату України. [URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>].
10. Офіційний сайт Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку. URL: <http://wdc.org.ua/uk/geoinformatics>.
11. Офіційний сайт ПРООН. URL: <http://www.un.org/ru/ga/undp/>
12. Йоханнесбургская встреча на высшем уровне 2002 года. Электронные текстовые данные. URL: <http://www.un.org/russian/conferen/>.
13. Дорогунцов С. Ральчук О. Сталий розвиток – цивілізаційний діалог природи і культури. *Вісник НАН України*. 2001. № 10. URL: <http://www.nbu.gov.ua/articles/vis-nanu/2001-10/4.htm>.
14. Дорогунцов С., Куценко В. Освітня сфера в інформаційному суспільстві // *Вісник НАН України*. 2002. № 11. URL: <http://www.nbu.gov.ua/articles/vis-nanu/2002-11/1.htm>.
15. Місцевий розвиток, орієнтований на громаду. Мікропроекти. URL: <http://cba.org.ua/ua/activities/microprojects/details/5/89>.
16. Офіційний сайт ПРООН в Україні. Проекти. URL: <http://www.undp.org.ua/ua/projects-list-all>.